

1. 3EZD.

3Ezd. este face parte din grupul anaghinoscomena. Conține elemente din Istoria cronistă (de la regele Iosia la cucerirea Ierusalimului), *Ezd.* și *Neem.*

În plus sunt păstrate tradiții anecdotice (întrecerea celor 3 paji – *3Ezd.* 3–4).

1	Paștele sub regele Iosia cucerirea Ierusalimului
2	edictul regelui Cyrus începutul rezidirii templului și oprirea lucrărilor
3–4	întrecerea dintre 3 paji ai lui Darius Darius înapoiază vasele sfinte
5	lista celor întorși din robie înnoirea cetății și a templului
6–7	zidirea templului Paștele
8	Ezdra în Ierusalim scrisoarea lui Artaxerxe daruri la templu; recensământ
9	alte porunci citirea legii

2. CĂRȚILE MACABEILOR

Bibliografie: Iosif Flaviu, *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*, București 1997; idem, *Antichități iudaice*, București vol. 1 1999, vol. 2 2001; Martin Metzger, *Grundriß der Geschichte Israels*, Neukirchen-Vluyn 1994; Liviu Vâlcea, „Pagini de istorie biblică vechitamentară: epoca Hasmoneilor”, în: *Biblie și Teologie. Prinos de cinstire Părintelui Profesor Dr. Nicolae Neaga la împlinirea vârstei de 95 de ani*, Sibiu 1997, p. 143-171; Petre Semen / Ilie Melniciuc-Puică, *Nebiim aharonim și Anaghinoscomena. Introducere și exegeză*, Iași 1997.

2.1. Situația istorică

Palestina s-a aflat sub stăpânirea persană până în 333 îdHr., când armatele macedonene sub conducerea lui Alexandru I-au învins la Issos pe regele persan Darius III. Cu excepția Samariei, Palestina se supune lui Alexandru fără luptă.

Imperiul macedonean se destramă la moartea lui Alexandru (323), fiind împărțit de către militarii acestuia, numiți diadohi. Germanii unei culturi cosmopolite, elenismul, sunt însă deja puși într-un teritoriu care cuprinde SE Europei, NE Africii, Asia Mică și o parte din Orientul Mijlociu până la Indus. Limba greacă în dialectul comun (*koine*) se impune ca limbă internațională.

În 301 Palestina intră în sfera de influență a dinastiei ptolemeilor din Egipt. În Alexandria, oraș întemeiat de Alexandru cel Mare în delta Nilului, se formează o colonie evreiască puternică, în sânul căreia începe traducerea textului ebraic în *koine*, cunoscută sub denumirea de *Septuaginta*. După tradiție Pentateuhul a fost tradus sub regele Ptolemeu 2

Filadelful, care îmbogățește astfel fondul de carte al vestitei biblioteci alexandrine. Tot din sec. 3 sunt atestate în Alexandria sinagogi evreiești.

În sec. 2 îdHr. a trăit în Alexandria filosoful evreu Aristobul; el încearcă o apropiere a iudaismului de operele grecești, arătând vechimea lui Moise în comparație cu filosoffii greci ca Pitagora, Socrate, Platon, dar insinuând în același timp și că aceștia din urmă ar fi fost influențați de primul. Aristobul inițiază interpretarea alegorică a Scripturii după modelul interpretării elenistice a operelor lui Homer sau Hesiod, interpretare care va fi dezvoltată de Filon Alexandrinul († 50 dHr.).

Antioh IV Epifanes
reprezentat pe o monedă

În 198 regele seleucid Antioh III îl înfrânge la Paneas în N Palestinei pe regele Ptolemeu V. Palestina intră sub influența dinastiei seleucide din Siria. Prin aceasta procesul de elenizare se amplifică.

Inițial, pentru că Ierusalimul i-a susținut pe seleucizi în lupta cu ptolemeii, a primit o serie de privilegii.

Sub regele uzurpator Antioh IV Epifanes (175-163), este sprijinit să ajungă mare preot contra unei mari sume de bani Iason, crescut în spirit elenistic, iar fratele său, marele preot Onias este alungat. Ulterior însă Antioh IV îl înlocuiește cu Menelau, care nici măcar nu era din familia lui Sadoc, neavând

deci dreptul să devină mare preot. Acesta organizează chiar în Ierusalim un *gymnasion*, o sală de antrenament fizic (în care cei care efectuau exercițiile, o făceau după moda grecească, dezbrăcați), în care se făcea simțit și cultul zeilor elenistici.

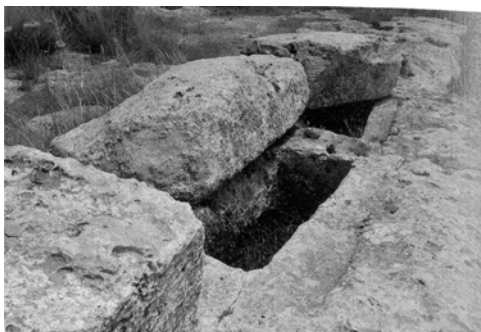
Iason își recapătă prin forță funcția de arhieru, dar Antioh IV Epifanes cucerește Ierusalimul în 167 îdHr., confiscând tezaurul Templului și intrând în Sfânta Sfintelor, ceea ce constituia o mare profanare. El merge mai departe interzicând legea mozaică (tăierea împrejur, ținerea sabbatului, sărbătorile și cultul lui Iahve) și transformând templul ierusalimitean în templu dedicat lui Zeus Olimpianul. O statuie a lui Zeus este amplasată în templu (= „urâciunea pustiirii” *Dan. 9:27*).

Reacția se arată prin răscoala condusă de preotul Matatia din Modein alături de cei 7 fii ai săi, cărora li se alătură grupul evreilor evlavioși (hasidimii). Se poartă un război de guerilă, răsculații hotărând să lupte chiar și de sabbat. La moartea lui Matatia, conducerea revoltei o preia fiul acestuia, Iuda Macabeul (Makabi = „cel asemeni unui ciocan”) (166-160), de la care vine și numele fraților săi Macabei. El îl înfrânge pe generalul Gorgias (la Emaus) și chiar pe guvernatorul Siriei, Lisias (la Bet-Țur).

În decembrie 165 templul din Ierusalim este purificat și cu această ocazie se instituie sărbătoarea Hanuca (= „consacrare”).

În 163 regele Antioh V Eupator, însoțit de Lisias, asediază Ierusalimul, dar din cauza unor revolte în imperiu, este constrâns să încheie pace cu Iuda, abrogând interdicția legii mozaice.

Macabeii însă doresc și o independență politică și intră în conflict cu hasidimii, care erau mulțumiți cu pacea religioasă. **Din rândul acestor hasidimi se desprind în această perioadă fariseii și esenienii.**

Iuda reușește în două rânduri să-l înfrângă pe Nicanor, generalul noului rege Dimitrie I Soter, a doua oară Nicanor pierzându-și viața (bătălia de la Adasa, 161). Pentru a-și întări pozițiile, Iuda încheie un tratat cu romanii, inamicii seleucizilor. În 160 însă își pierde viața în lupta de la Elasa. Mormântul său (fig. alăturată) se găsește în Modein, localitatea natală.

Conducerea iudeilor este preluată de fratele lui Iuda, Ionatan (160-143), care își stabilește reședința în

pusti, la Micmaș. Ionatan știe din plin să profite de luptele dinastice ale seleucizilor. Regele Dimitrie îi permite să se întoarcă în Ierusalim, să-și fortifice templul și să întrețină trupe armate.

În 152 Ionatan este recunoscut ca mare-preot de către Alexandru Balas, pretendentul la tronul lui Dimitrie. Aceasta a adâncit prăpastia dintre hasidimi și macabei, pentru că macabeii nu făceau parte dintre sadochiți, adică dintre urmașii marelui preot Sadoc din vremea lui Solomon, singurii care aveau dreptul să preia funcția supremă religioasă.

În 150, Alexandru Balas preia regatul și-l recunoaște pe Ionatan general și conducător.

Ionatan câștigă sprijinul și celui care îl îndepărtează pe Alexandru Balas, Dimitrie II. În 145 îi face acestuia daruri, primind în schimb trecerea a 3 districte samaritene în sfera de influență a Ierusalimului (Afairema, Ramataim și Lod).

Ionatan intervine și în conflictul dintre regele Dimitrie II și un pretendent la tron, Trifon, de data aceasta de partea celui de-al doilea. Trifon însă se teme de poziția lui Ionatan și îl ia prizonier întinzându-i o cursă. Ionatan este până la urmă ucis în temniță în 143.

Lui Ionatan îi urmează fratele mai mare al acestuia, Simeon (142-134), căruia Dimitrie II îi recunoaște independența. Simeon se declară „mare preot, general și conducător al iudeilor”. În 142 seleucizii se retrag din fortăreața Acra, lăsând practic întreaga regiune iudeilor. Simeon ocupă Iafa, deschizându-și ieșirea la mare, de asemenea continuă politica tratatelor cu romanii și cu Sparta. **Bate monedă** și declară anul accederii sale la domnie (143-2) ca începutul unei noi ere. El fondează practic dinastia Hașmoneilor. La templu pune niște plăcuțe de aramă pe care înscrie faptele macabeilor, mai ales ale sale.

În 135 Simeon este asasinat de către fiul său vitreg, Ptolemeu. Poporul însă îl recunoaște conducător pe Ioan Hircan I (134-104), un fiu al lui Simeon.

Regele seleucid Antioh VII invadează Iudeea și asediază Ierusalimul, însă se retrage din cauza pericolului parților. Plătind o sumă de bani, lui Ioan Hircanul i se recunosc posesiunile din timpul lui Simeon.

Cucerind Medeba în Transiordania, Ioan Hircan își întinde stăpânirea și în E și SE de Marea Moartă. El cucerește și Sichemul, **distrugând templul samaritean de pe Muntele Garizim (anul 128 îdHr.)**, iar în 107, după un asediu de un an, cucerește Samaria. În sfârșit, Ioan Hircan cucerește orașele Adora și Mareșa din Idumeea, obligându-i pe idumei (urmașii edomiților) să intre în cadrul iudaismului.

Bazându-se pe o armată de mercenari, Ioan Hircan și-a atras însă oprobiul popular. Acum partidul fariseilor îl dezavuează, fapt pentru care Ioan Hircan se îndreaptă către sprijinul saducheilor. În timpul său sunt **menționate pentru prima dată textual aceste două partide religioase, fariseii și saducheii**.

La moartea lui Ioan Hircan, fiul său Aristobul își ucide mama, pe care Ioan Hircan o dorea să-i urmeze la conducere, și un frate, iar pe alți trei îi

întemnițează. **Aristobul își arogă primul dintre hașmonei titlul de rege.** El supune părți din Galileea și-i include pe locuitorii iturei de acolo în cadrul iudaismului.

După moartea sa în 103, soția sa, Salomeea Alexandra îi eliberează frații din temniță și se căsătorește cu unul dintre ei, Ionatan, care-și ia numele Alexandru Ianeul.

Alexandru Ianeul (102-76) duce multe războaie, reușind să supună întreaga Palestină și Filistia. Scandalizați de modul de viața elenistic promovat, rivalii săi, cei mai importanți fiind fariseii, apelează la seleucizi. Însă aceștia sunt respinși. Alexandru se răzbună crunt pe rivali, crucificând 800 dintre ei în Ierusalim. De asemenea, poartă lupte cu nabateii, conduși de regele Aretas.

Salomeea Alexandra (76-67) preia la moartea soțului conducerea, făcându-l mare preot pe fiul său, Hircan II. Ea se împacă cu fariseii (un ultim îndemn al lui Alexandru Ianeul înainte de moarte), promovându-i în sinedriu, ceea ce atrage însă antipatia saducheilor, care până atunci erau singurii privilegiați.

Hircan II îi urmează Salomeei pe tron (67-66), este însă deposedat de coroană și de oficiul arhieresc de către fratele său, Aristobul II (66-63), sprijinit de către saducheii. Hircan II este sprijinit de idumeul Antipater, al cărui tată fusese guvernatorul Idumeei sub Alexandru Ianeu și sub Salomeea Alexandra. Antipater îl adăpostește pe Hircan II la regele nabatean Aretas, care îl asediază pe Aristobul în Ierusalim.

1	Antioh 4 Epifanes îi prigonește pe iudeii credincioși și profanează templul din Ierusalim cu statuia lui Zeus („urâciunea pustiirii”)
2	preotul Matatia din Modein și cei 7 fii ai săi declanșează o revoltă
3-9:22	Iuda Macabeul conduce revolta
	4 resfințirea Templului și sărbătoarea Hanuca
9:23-12	Ionatan consolidează puterea hașmoneilor regele seleucid Alexandru Balas îi acordă gradul de mare preot generalul seleucid Trifon îl capturează pe Ionatan și-l ucide
13-16	Simon eliberează Ierusalimul de ocupația seleucidă devine mare preot și principe al iudeilor (14:42) ucis de fiul său vitreg devine rege fiul său Ioan Hircan

1-2:18	scrisori către iudeii din Egipt
2:19u	prefața autorului (referire la opera lui Iason din Cirene)
3	încercarea lui Eliodor de a jefui Templul
4-10:8	marii preoți Iason și Menelau introduc practici elenistice Antioh 4 Epifanes jefuiește și profanează Templul Iuda Macabeul declanșează revolta și resfințește Templul după moartea lui Antioh Epifanes
10:9-15:36	Iuda își consolidează poziția luptând împotriva popoarelor vecine primește permisiunea oficială a cultului iudaic îl învinge pe generalul seleucid Nicanor, care este ucis
15:37u	finalul autorului

2.1.1. Sărbătoarea Hanuca

Sărbătoarea Hanuca apare menționată și în NT, cu numele „sărbătoarea înnoirii templului” (*Ioan* 10:22). Cu acel prilej, aflându-se chiar în templu (v. 23), Mântuitorul rostește celebra frază „Eu și Tatăl una suntem” (v. 30), iar la acuza de hulă (v. 33), Mântuitorul interpretează *Ps.* 81:6 („dumnezei sunteți”).

Putem găsi o coincidență interesantă. Hanuca, adică celebrarea resfînțirii Templului după profanarea prin introducerea unui dumnezeu fals, oferă prilejul Mântuitorului de a Se revela El însuși ca Dumnezeu adevărat, în ciuda faptului că iudeii (ca să folosesc vocabularul iouaneic) Îl acuzau de profanare, tocmai pentru că Se face pe Sine Dumnezeu.

2.1.2. Schisma samariteană

Pe fondul deportărilor asiriene, am arătat că în regatul din nord s-a format o populație heteroclită.

Cel mai devreme la sfârșitul sec. 4 – începutul sec. 3 îdHr. (este posibil și perioada hașmoneilor) se produce schisma samaritenilor, care profită de schimbarea puterii persane cu cea macedoneană pentru a-și institui propriul sanctuar.

Practic schisma samariteană constituie rezultatul disensiunilor dintre nord și sud, care apar de exemplu la scindarea regatului lui Solomon. La revenirea din exil, samaritenii vor să fie integrați cultului iudaic și să participe la ridicare Templului, însă iudeii îi declară impuri (*Ezd. 4; Neem. 3–4*). Acesta a constituit desigur punctul culminant.

Prima mențiune a sanctuarului samaritean de pe muntele Garizim este în *2Mac. 6:2*.

Ioan Hircanul distruge templul de pe Garizim în 128 îdHr.

Samaritenii nu aveau credința în nemurire (care nu se găsește exprimată în *Pentateuh*). Aveau speranță mesianică (cf. *Ioan 4:25*), dar nu o legau de casa lui David. Samaritenii îl așteaptă pe Mesia ca profetul menționat de Moise în *Deut. 18:15-19* și îl numesc *ta'eb* „cel care restaurează”.

În NT Mântuitorul nu s-a sfiint ca iudeu să se îndrepte către samariteni. În Samaria Hristos Se prezintă ca apa cea vie în discuția cu femeia samariteancă, arătându-i că nici sanctuarul din Ierusalim, nici cel de pe muntele Garizim nu sunt necesare adevăratei închinări în duh (*Ioan 4*). De asemenea în comparație cu un preot și un levit, doar un samaritean se arată ca aproapele celui căzut între tâlhari (pilda samariteanului milostiv – *Luc. 10*).

În zilele procuratorului Coponius (6-9 dHr.) samaritenii profanează templul din Ierusalim, aruncând în timpul nopții oase umane.

Irod cel Mare se căsătorește cu o samariteancă (Maltache), încercând să diminueze astfel separarea și să-i includă în iudaism.

Ulterior, despre samariteni se menționează o încercare de a-și reface sanctuarul în anul 36 dHr. (Iosif Flaviu, *Antichități 18:85*).

În prezent samaritenii sunt priviți de către evrei ca „neamuri”.

2.1.3. Valoarea teologică a cărții

În *2Mac.* se menționează prima dată în mod expres crearea lumii din nimic. Trebuie remarcat că aceasta s-a produs sub influența filozofiei grecești, care-și punea problema ontologică.

2Mac. 7:28: „Rogu-te, fiule, ca, la cer și la pământ căutând și văzând toate cele ce sunt într-însele, să cunoști că din ce n-au fost le-a făcut pe ele Dumnezeu și pe neamul omenesc așijderea l-a făcut”.

În *2Mac.* se vorbește prima dată expres și de pomana pentru cei morți.

2Mac. 12:46: „Drept aceea, sfânt și cucernic gând a fost, că au adus jertfă de curăție pentru cei morți, ca să se slobozească de păcat”.

De asemenea, se reinterpretează istoria. De exemplu, se consideră că Dumnezeu nu a permis profanarea templului solomonic prin capturarea chivotului și a vaselor sfinte; ele de

fapt au fost ascunse (cf. același tip de legendă și în cazul cuceririi Constantinopolului de către turci în 1453).

2Mac. 2:4-8: „⁴Și era tot în acele scrieri cum că proorocul [Ieremia], luând poruncă de la Domnul, a poruncit ca să aducă cu sine cortul și chivotul. ⁵Și ieșind la muntele în care s-a suit Moise și a văzut țara ce i s-a dat ca moștenire [mt. Nebo], Ieremia a venit acolo și a aflat loc în peșteră, și cortul și chivotul și jertfelnicul tămâierii le-a băgat acolo și a astupat ușa. ⁶Și venind unii din cei care mergeau după el, ca să însemne calea, n-au putut-o găsi. ⁷Aflând acest lucru, Ieremia i-a înfruntat și a zis că necunoscut va fi locul acela, până când va aduna Dumnezeu adunarea poporului și Se va milostivi. ⁸Și atunci Domnul va arătat acestea, și se va arăta slava Domnului și norul, precum s-a arătat și lui Moise, și precum cu slavă s-au arătat când s-a rugat Solomon să se sfințească templul”.

Istoria este interpretată ca reprezentând planul lui Dumnezeu, iar suferințele având rol moralizator.

2Mac. 6:12: „Rog dar pe cei care vor citi această carte, să nu se îngrozească din cauza acestor suferințe; ci să socotească că aceste munci, nu spre pieire, ci spre învățătură au fost neamului nostru”.

3. 3 MACABEI

Cartea 3Mac. este apocrifă. Acțiunea se plasează înaintea celei din 1-2Mac. Alături de Est., 3Mac. menționează pentru prima dată elemente antisemite.

1-2	regele Ptolemeu IV Philopator (222-205) dorește să intre în templul din Ierusalim la rugăciunea arhiereului, regele leșină regele hotărăște ca iudeii să fie tatuați cu semnul zeului Dionisos (iedera)
3-7	regele poruncește genocidul iudeilor mulți iudei aduși cu corabia în hipodromul din Alexandria 3 încercări de a-i zdrobi pe iudei cu elefanții la rugăciunea preotului Eleazar, elefanții îiucid pe egipteni iertarea iudeilor

4. CUCERIREA ROMANĂ

De situația confuză din Palestina profită însă romanii. **Generalul Pompei** îl trimite pe legatul Marcus Aemilius Scaurus în **65**, care-l detronează pe regele seleucid Antioh XIII, **punând astfel capăt imperiului seleucid**. Și Hircan II și Aristobul II apelează la Pompei în 63 pentru a-i sprijini, împotriva lui Hircan manifestându-se și fariseii, care nu doreau ca hașmoneii să mai ocupe ilegal oficiul de mare preot.

Între timp, Aristobul II cu ajutorul nabateilor se instalează prin forță în Ierusalim. Pompei cucerește însă Ierusalimul în 63 și intra în Templu, în Sfânta Sfintelor, fapt privit de farisei ca o profanare cauzată în fond de hașmonei (cf. *Psalmii lui Solomon* 2:1-3; 8:8-13). Hircan II este instalat mare preot.

În 47 Iulius Cezar îl recunoaște pe Hircan II mare-preot și etnarh, iar pe Antipater procurator al Iudeei (în 49 Aristobul II își pierduse viața). Antipater îi face pe fiii săi, Fasael guvernator în Iudeea și Perea, iar pe **Irod** (viitorul Irod cel Mare) guvernator în Galileea.

În 44 Antipater este otrăvit, dar Irod îi câștigă în 43 încrederea lui Antonius (care stăpânea acum Imperiul Roman în răsărit), fiind numit cu fratele său Fasael tetrarhi în Iudeea. Tot pentru a-și consolida poziția, Irod se căsătorise cu Mariamne, nepoata lui Aristobul II, făcându-și astfel o legătură de rudenie cu familia hașmoneilor.

Antigon, un fiu al lui Aristobul II, cucerește însă Ierusalimul cu ajutorul parților. Îi taie urechile unchiului său, Hircan II, făcându-l inapt de preoție; Fasael se sinucide. Doar Irod reușește să fugă, ajungând la Roma și cerând ajutor militar. Irod profita astfel de faptul că Antigon se instalase în Ierusalim cu ajutorul parților, practic dușmani ai romanilor.

Astfel că în ședința senatului roman în 40 îdHr., Antonius și Octavian îl sprijină pe Irod să fie numit rege al Iudeei. În 39 Irod cucerește cu ajutor roman portul Iafō și fortăreața Masada, unde-și lăsase familia, iar în 38 Galileea. Abia în 37 guvernatorul roman al Siriei, Sosius, cucerește pentru Irod Ierusalimul, după un lung asediu. Antigon este ucis, la dorința lui Irod, care devine astfel rege al Iudeei (37-4 îdHr.). În timpul său se naște Mântuitorul Hristos (de observat că se naște înainte de anul 4, probabil în 6-5 îdHr. [!!!], fapt explicat printr-o eroare de calcul cronologic a calendarului nostru).

5. ESENIENII

Bibliografie: Theodor H. Gaster (trad.), *The Dead Sea Scriptures*, New York 1956 [bibl. Fac. Teologie Ortodoxă]; Florentino Gracia Martinez (ed.), *The Dead Sea Scrolls Translated. The Qumran Texts in English*, Leiden 1994; Donald W. Parry / Emanuel Tov (ed.), *The Dead Sea Scrolls Reader*, I-V, Leiden/Boston, 2004-2005 [bibl. Colegiul Noua Europă]; I. D. Amusin, *Manuscrisele de la Marea Moartă*, București 1963; Athanase Negoită, *Manuscrisele de la Marea Moartă*, București 1993; idem, *Noul Testament și Manuscrisele de la Qumran*, București 1993; idem, „Dascălul Dreptății și cei doi Mesia din manuscrisele de la Marea Moartă”, *MB* 1962, nr. 11-12, 650-667; Ioan Baba, „Esenienii – date în legătură cu istoria, învățătura și viața lor, din sursele filoniene și în baza descoperirilor de la Qumran”, *MB* 1993, nr. 4-6, 43-57; Constantin Preda, „Josephus Flavius și așa-zisele secte iudaice”, *Anuarul Fac. de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian”*, 3 (2003), 299-336.

5.1.1. Qumran

În timpul hașmoneilor, hasimidii se despart de politica oficială, într-o primă fază în 163, când doreau pacificarea situației și împăcarea cu seleucizii, pe de altă parte în 152, când dezaprobă vehement acordarea oficiului de mare preot lui Ionatan. În timpul lui Ioan Hircan deja fariseii erau clar conturați din rândurile acestor hasidimi. În aceste decenii trebuie căutată data separării esenienilor de cultul Templului de la Ierusalim.

Qumranul a fost doar unul dintre fiefurile eseniene, organizat după o rânduială foarte asemănătoare unei mănăstiri. De remarcat sala dedicată copierii textelor sacre (*scriptorium*) și

prezența unei băi pentru purificarea rituală.

În anul 68 romanii distrug Qumranul, însă – din fericire – esenienii își ascund manuscrisele în grottele din apropiere. Începând cu 1947 manuscrisele au ieșit la lumină.

5.1.2. Ideea mesianică în textele din Qumran

În textele de la Qumran **pentru prima dată termenul de Mesia este pus în legătură cu speranțele eshatologice**. Atât conceptul de Mesia, cât și speranțele eshatologice existau desigur înainte de Qumran, însă acum este atestată prima dată corelarea celor două elemente.

Însă în credința qumranienilor nu exista un singur Mesia, ci doi, unul aaronit și altul davidic, a căror activitate este deja începută de un al treilea personaj, Învățătorul dreptății. Acesta din urmă este profetul anunțat de Moise (*Deut.* 18:18). Ca și Moise, el s-a retras în deșert (la Qumran), pentru a da o lege. Lui îi sunt aplicate profetic și alte texte din Pentateuh – cf. interpretare la *Num.* 24:17:

„Steaua este învățătorul legii care vine în Damasc... Sceptrul este conducătorul comunității” (*CD* 7:18-19).

După era mânia de 390 de ani, când israeliții au fost dați în mână lui Nabucodonosor regele Babilonului, Dumnezeu le dă țara înapoi, ei își dau seama că au greșit; dar 20 de ani rămân orbi, căutându-și calea, după care „El (Dumnezeu) a ridicat pentru ei pe Învățătorul dreptății, ca să-i ghideze pe calea inimii Lui și ca să demonstreze epocilor viitoare ce face El unei generații care a stârnit mânia Lui, adică, unei adunări a celor care L-au trădat și s-au întors din calea Lui.” (*CD* 1:5-13). Aceasta ar plasa Învățătorul dreptății tocmai în perioada macabeilor (587 – (390+20) = 177)

Acest învățător al dreptății este prigonit, fapt evident în *Imnele* qumraniene.

„Tu [Dumnezeule] pui piciorul meu în pământul răutății și am devenit cursă pentru păcătoși, dar vindecare pentru toți, care se întorc de la păcate, înțelepciune celor simpli și înțeles neclintit pentru toți cu inimile smerite. Tu m-ai făcut o rușine și derădere pentru cei necredincioși, dar un simbol al adevărului și al înțelepciunii pentru toți cei a căror cale e dreaptă.” (*1QH* 2:8-10).

În comentariul qumranit la cartea profetului Avacum, cele scrise de profet sunt interpretate ca referindu-se la învățătorul dreptății.

„Dumnezeu i-a spus lui Avacum să scrie lucrurile care urmau să se întâmple în epoca din urmă, dar nu i-a arătat când va veni și împlinirea lor. Cât privește propoziția „încât cel care citește, să se grăbească”, aceasta se referă la învățătorul dreptății, căruia Dumnezeu i-a descoperit toate tainele cuvintelor slujitorilor Săi profeții.” (*1QpHab* 7:1-6).

Este identificat și un prigonitor, în persoana preotului nelegiuit.

„Aceasta se referă la preotul nelegiuit, care l-a prigonit pe învățătorul dreptății ca să-l nimicească în mânia furiei sale. În locul exilului său și pe timpul sărbătorii de odihnă, în Ziua Ispășirii, s-a arătat lor să-i nimicească și să-i înfrângă în ziua de post a sabatului odihnei lor” (*1QpHab* 11:4-8).

Comunitatea credea că se găsește în perioada intermediară dintre moartea învățătorului și eshaton, sfârșitul zilelor. Până atunci qumraniții se simțeau datori să se păstreze ca adevărata rămășiță din Israel și să cultive credința în învățătorul dreptății.

„Aceasta se referă la toți cei din casa lui Iuda care au înfăptuit Legea, pe care Dumnezeu îi va scăpa de casa judecății datorită strădaniei lor și credinței în învățătorul dreptății” (*1QpHab* 8:1-3).

La sfârșitul zilelor, (un alt?) învățător al dreptății sau un profet va veni, iar Mesia din Aaron va conduce alături de Mesia din Israel (Mesia davidic).

„În afară de acestea (toiegele lor, statutele), ei nu trebuie să întreprindă nimic, până când **adevăratul învățător** nu se ridică la sfârșitul zilelor.” (*CD* 6:11).

„Toți cei care intră într-un nou legământ în țara Damascului, dar apoi se leapădă și se prefac și se îndepărtează de la fântâna apelor vii, nu va fi socotit ca unul din comunitatea poporului, nici nu va fi înscris în lista ei din ziua în care învățătorul comunității a fost [sau va fi] adăugat la odihna sa (a murit) și până când **Mesiile din Aaron și din Israel** își vor prelua funcția” (CD 19:33–20:1).

„Aici este regula pentru astfel de adunări de tabără care vor exista în epoca nelegiurii, adică până când **Mesiile din Aaron și din Israel** își vor asuma iarăși funcția.” (CD 12:22–13:1)

„Nu trebuie să se îndepărteze de nici un sfat al Legii, ca să nu meargă în cerbicia inimii lor, și trebuie judecați după legile de mai înainte, căroră au început oamenii adunării să se supună, până când va veni **Profetul și Mesiile din Aaron și din Israel**. (1QS 9:10-11)

Pentru aceste timpuri eshatologice, se descrie rânduiala unui ospăț la care iau parte cei vrednici. Interesant că Marele preot (= Mesia din Aaron?) se așează primul, abia apoi Mesia din Israel; tot marele preot întinde primul mâna la pâine și la vin (1QSa 2:11-22).

Până la împlinirea acestor zile nu se precizează cât timp se va scurge. Se vorbește la un moment dat de 40 de ani,

„De la moartea învățătorului comunității până când vor fi nimiciti toți războinicii care s-au ridicat cu omul minciunii trec 40 de ani.” (CD 20:13-15).

Însă nu e clar dacă moartea omului minciunii inaugurează practic timpurile eshatologice.

Athanase Negoită (în „Dascălul dreptății...”) interpretează așteptările mesianice qumranite în felul următor:

„Dascălul Dreptății istoric a fost conceput de sectă ca profetul prezis de Moise, în timp ce Dascălul eshatologic a fost salutat ca Mesia de Aaron și Ilie *redivivus*. Cât despre Mesia de Israel, regele salvator din ultimele timpuri, el nu este altul decât vlăstarul dinastiei davidice, Mesia național. Pe scurt, Dascălul istoric a fost interpretat și venerat ca precursorul celor doi Mesia.”

Comparând credințele din Qumran cu cele creștine referitoare la Mântuitorul Hristos, A. Negoită adaugă:

„Pentru Evanghelia IV nu-i decât un singur Mesia, este Iisus din Nazaret. În ochii creștinilor, Iisus a unit în persoana Sa *munus triplex*, adică întreita funcțiune cunoscută, pe care comunitatea de la Qumran o repartizase între trei persoane: Profetul, Marele Preot eshatologic și Mesia Fiul lui David.”

5.1.3. NT în Qumran?

Bibliografie: José O’Callaghan, „¿ Papiros neotestamentarios en la cueva 7 de Qumrán?”, *Biblica* 53 (1972), 91-100; Camille Focant, „Un fragment du second évangile à Qumran: 7Q5 = Mc 6,52-53?”, *Revue de Théologie de Louvain*, 16 (1985), fasc. 4, 447-454; <http://thierry.koltes.free.fr/7q5.htm>.

J. O’Callaghan identifică în 1972 fragmentul 7Q5 cu *Marc. 6:52-53* și îl datează înainte de 50 dHr; dar pentru identificare sunt necesare omiterea cuvintelor ἐπὶ τὴν γῆν și schimbarea lui δ din διαπερασσαντες în τ. C.P. Thiede în 1984 și 1985 reia studiul acestei ipoteze, considerând-o plauzibilă. Deși există controverse în identificarea literelor nesigure (din păcate, numai 9 sunt sigure), în sprijinul teoriei lui O’Callaghan vine existența în papirus a unui paragraf (spațiu gol) care corespunde exact cu încheierea pasajului mersului pe apă (v. 52) și cu începutul pasajului vindecărilor din Ghenizaret (v. 53).

]ε[
]υτων η[
]η και τ[
]ννησ[
]θησαν

⁵²οὐ γὰρ
συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις,
ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρω-
μένη. ⁵³Καὶ τιαπεράσαντες
ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ και
προσωρμίσθησαν.

În stânga se află o fotografie a manuscrisului 7Q5, în partea dreaptă sus literele așa cum au fost recunoscute de către O'Callaghan, iar dedesubt pasajul din NT (*Marc. 6:52-53*) identificat (literele îngroșate corespund celor recunoscute).

⁵²Căci nu
priceuseră nimic **de** la [minunea] pâinilor,
deoarece inima **lor** era învârto-
șată. ⁵³**Și** trecând marea,
au venit în [ținutul] Ghenizaretului
și au **tras** la țârm.

Oricum gradul de certitudine al identificării rămâne scăzut. Cea mai prudentă evaluare situează 7Q5 în rândul fragmentelor din cărți neidentificate.

Ipoteza convertirii qumraniților la creștinism trebuie însă luată în discuție, mai ales că *Fapt. 6:7* vorbește de convertirea unor preoți, care nu pot fi decât leviți.